

3:e söndagen i Fastan (7 mars)

Óculi – Jag ser alltid upp till HERREN, för han frigör min fot ur nätet (Ps. 25)

Ef. 5:1-9

Ha alltså Gud som förebild, som hans älskade barn. Lev i kärlek, så som Kristus har älskat oss och gett sig själv som en offergåva, som en välbehaglig lukt för Gud.

Bland er får sådant som sexuell omoral och annan orenhet eller girighet aldrig ens nämnas. Sådant anstår inte de heliga. Inte heller passar snuskiga historier, dumt prat och elaka skämt bland er. Tacka i stället Gud. Ni ska ha klart för er att ingen som ägnar sig åt sexuell omoral och annan orenhet eller girighet får del i Kristus och Guds rike, för detta är att tillbe avgudar. Låt er inte luras av tomt prat, för sådant drar Guds vrede över de olydiga. Delta aldrig i det som dessa människor ägnar sig åt.

Förut levde ni ju i mörker, men nu har ni i Herren blivit ljus. Lev då som de som tillhör ljuset. Ljusets frukt är ju godhet, rättfärdighet och sanning.

Dopkandidaterna var på väg från ett liv "utan hopp och utan Gud" (Ef. 2:12) till det ljus som Kristus ger. De skulle bli 'upplysta'. De visste det ännu inte, men när dopet inleddes, skulle de ställas vända mot väster. Där skulle de uppmanas att 'avsvärja sig' mörkrets furste. Sedan skulle de få vända sig åt öster, mot det gryende ljuset.

Genom dopet skulle Gud skulle bli deras himmelske Fader, de skulle bli hans älskade barn. Det betydde att de måste låta sig uppfostras av honom. När han gav stränga regler för livet, skulle de inse att det var för deras bästa.

Att föras från mörker till ljus medför att livet måste förändras. Det som så ofta präglar ett liv utan Gud, sexuell omoral och girighet (nämns två gånger!), får inte finnas i den kristnes liv. Redan tal om det skall upphöra. Det dopkandidaterna blev undervisade om, gäller inte mindre för det trogna kyrkfolket.

Aposteln för vidare vad Jesus i sin bergspredikan sade till dem som samlats kring honom: "Ni är det ljus som lyser upp världen". Också där är förbindelsen tydligt till hur lärjungen formar livet: "... ska ert ljus lysa för människorna, så att de ser allt gott ni gör" (Matt. 5:14,16).

(3:e söndagen i Fastan)

Luk. 11:14-28

En gång drev Jesus ut en ond ande som var stum. Och när den onda anden for ut, började den stumme tala. Folk blev häpna, men några sa: "Han driver ut de onda andarna med hjälp av Beelsebul, de onda andarnas härskare." Några andra försökte sätta honom på prov och krävde ett tecken från himlen.

Men Jesus förstod vad de var ute efter och sa till dem: "Ni vet ju att ett rike där man strider mot varandra går under och hus faller på hus. Om Satan därför är kluven och strider mot sig själv kan väl inte hans rike bestå? Ni menar ju att jag driver ut de onda andarna med hjälp av Beelsebul. Och om jag driver ut de onda andarna med hjälp av Beelsebul, med vilken kraft driver då era egna anhängare ut dem? De ska därför bli era domare. Men om det är med Guds finger jag driver ut de onda andarna, då har ju Guds rike kommit till er. Om en stark, beväpnad man bevakar sitt hus är hans ägodelar skyddade. Men om någon starkare dyker upp, besegrar han honom och tar ifrån honom hans vapenrustning, som han litade på, och fördelar bytet. Den som inte är för mig är emot mig, och den som inte samlar med mig, han skingrar.

När en oren ande drivs ut ur en människa, irrar den omkring i vattenlösa trakter och letar efter ro, utan att hitta någon. Då säger den: 'Jag vänder tillbaka till det hus jag kom ifrån.' Och när den gör det och finner huset rent och iordningställt, letar den reda på sju andar till, ännu värre än den själv. Tillsammans återvänder de sedan och bosätter sig där. Den människan får det då långt värre än hon hade det förut."

Medan han talade ropade en kvinna i folkmassan: "Lycklig är den kvinna som har fått föda och amma dig."

Men han svarade: "Säg istället: Lyckliga är de som får höra Guds ord och tar vara på det."

Under Fastans inledning har det handlat om försvar. Vi har manats att hålla frestaren borta. Men vår kraft är ganska ringa, så vi behöver söka stöd och skydd hos Kristus. Med honom kan vi bygga upp vårt försvar mot ondskans välde.

Nu är det tid för Kristus att gå till anfall. Ondskans furste skall kastas ut. Det pågår en kamp mellan mörkrets och ljusets makter, mellan vad som river ner och vad som bygger upp, också inom oss själva. I den kampen är Kristus den starkare, han kan ta ifrån själafienden de vapen han förför oss med. Vi inbjuds att vara bland dem som är för Herren.

Skildringen denna söndag av hur Jesus driver ut en ond ande hör samman med att det i dopberedelsen hade blivit dags för 'exorcismerna'. Man skall be över dopkandidaterna, ondskans furste och hans anhang skall 'besvärjas' att lämna dem. Kristus skall träda in som Herre i deras liv.

Exorcismen finns kvar i vårt dopritual, om än nedtonad. "Gud, du som ensam räddar från allt ont, befria NN från mörkrets makt ...", ber prästen i början av dopet. Den som döps lyfts ut ur det ondas maktsfär, är inte längre bunden i den.

* * *

Herrens bön i Fastetid

Fräls oss ifrån ondo

Det grekiska ordet i bönen betyder både 'den onde' och 'det onda'. Det är i medvetenhet om att det finns en ond makt som står Gud emot, som vi ber. Varför den Onde/det onda finns, är fråga vi inte får svar på. Men vår förtröstan är att Gud är den starkare, om inte omedelbart, så till slut. Till dess sätter vi vår lit till att Guds löfte till Paulus gäller också oss: "Min nåd är allt du behöver" (2 Kor. 12:9). Vid dopet var bönen att Gud skulle befria oss från mörkrets makt. Vi ber nu själva att denna dopets gåva skall vara bestående, ända in i döden.

* * *

Denna dag minns vi martyrerna **Perpetua och Felicitas**.

De blev martyrer i Karthago i nuv. Tunisien denna dag 203. Perpetua var en ung kvinna av förnäm romersk släkt, nygift och hade just fått sitt första barn. När hon greps var hon ännu bara katekumen, men blev döpt under den inledande husarresten. Hennes far försökte med hänvisning till barnet att beveka henne att avsäga sig sin tro, men hon vägrade. Hon blev då kastad för vilddjuren tillsammans med sin kristna slavinna Felicitas, som också var ung mor, hon hade fött ett barn under fängelsevistelsen. Båda barnen skonades och adopterades av andra kristna.

Det finns bevarat rörande skildringar av deras martyrium, präglade av ungdomlig trosglädje. Dels har Perpetua själv beskrivit tiden i fängelset, då hon hade visioner, dels berättar ögonvittnen hur de två kvinnorna stödde varandra under vilddjurens angrepp, och till slut gav varandra fridshälsningen inför döden.

Måndag i 3:e veckan i Fastan (8 mars)

2 Kung. 5:1-15

Naaman var överbefälhavare för den arameiske kungens här, och kungen där satte stort värde på honom, därför att Herren genom honom räddat Aram från dess fiender. Han var en ansedd stridsman, men han led av spetälska.

Enheter av araméer hade gått in i Israel och tagit en liten flicka som fånge, och hon fick komma i tjänst hos Naamans hustru. En dag sa flickan till sin husmor: "Jag önskar att min herre kunde besöka profeten i Samaria. Han skulle säkert bota honom från spetälskan."

Naaman berättade för sin herre vad den israelitiska flickan hade sagt.

"Res du dit", sa kungen till honom. "Jag ska skriva ett rekommendationsbrev till kungen i Israel."

Naaman gav sig iväg med tio talenter silver, sextusen siklar guld och dessutom tio uppsättningar kläder. I brevet han tog till Israels kung stod det: "Tillsammans med det här brevet sänder jag min tjänare Naaman till dig, för att du ska bota honom från hans spetälska!"

När kungen i Israel läste brevet, rev han sönder sina kläder och sa: "Är jag Gud som kan döda och ge liv igen? Han skickar hit en spetälsk och vill att jag ska göra honom frisk! Är jag då kanske Gud, som kan ge och ta liv? Nej, ni ser väl att han bara söker sak med mig."

Men när gudsmannen Elisha fick höra att Israels kung hade rivit sönder sina kläder, skickade han ett meddelande till honom: "Varför har du rivit sönder dina kläder? Sänd mannen till mig, så ska han inse att det finns en profet i Israel!"

Naaman kom med sina hästar och vagnar och stannade utanför Elishas hus. Elisha skickade bud till honom att han skulle gå och bada i floden Jordan sju gånger. Då skulle hans hud bli frisk igen och han själv bli ren. Men Naaman blev arg och for sin väg.

"Jag tycker att han åtminstone borde ha kommit ut själv och ställt sig där och åkallat HERRENS, sin Guds namn", sa han. "Jag hade väntat mig att han skulle stryka med sin hand över det sjuka stället och botat spetälskan. Är inte floderna Amana och Parpar i Damaskus bättre än alla vattendrag i Israel? Om det är floder jag behöver, kan jag bada hemma och bli ren." Sedan for han ilsken därifrån.

Men hans tjänare gick till honom och sa: "Min fader, om profeten hade bett dig att göra något svårt, skulle du ha gjort det, eller hur? Därför borde du också lyda honom nu när han säger att du ska göra något så enkelt som att gå och bada för att bli frisk."

Naaman for då ner till floden Jordan och doppade sig där sju gånger, precis som gudsmannen hade sagt åt honom. Hans hud blev helt återställd, som på ett litet barn, och han blev ren. Då for han och hela hans sällskap tillbaka till gudsmannen. När han stod där framför honom, sa han: "Nu förstår jag att det inte finns någon Gud i hela världen, förutom i Israel!"

En främling som sökte sig till Bibelns Gud och fick del av hans godhet – det är klart att skildringen fascinerade dem som från skilda folk samlades i kyrkan. Naaman var ju dessutom inte vem som helst, han var sitt lands överbefälhavare.

Det var naturligt för dopkandidaterna att identifiera sig med Naaman. Han hade spetälska, de hade fått klart för sig att de var märkta med syndens sår. Han skulle bada i Jordan, de skulle snart översköljas av dopvatten. Också de skulle bli rena.

De som skulle döpas visste ännu inte hur det skulle gå till. Det kunde vara frestande att som Naaman förvänta sig något märkligt. Skildringen av hur han blev botad gav dem en antydning att liturgin i grunden skulle bli ganska enkel.

När kyrkan i sakramenten och på annat sätt skall förmedla Guds nåd, används vardagliga ting som vatten, bröd och vin, kanske också olja. Det är alltför lätt hänt att man inte lägger märke till den gudomliga gåvan. Dopet kan bli en ceremoni då man tackar Gud för livets gåva, men inte mycket mer. Nattvarden blir en enkel måltid som gestaltar önskvärd gemenskap mellan människor. Att den innebär ett möte med Kristus inser man inte.

(Måndag i 3:e veckan i Fastan)

Luk. 4:23-30

Jesus sa till folket i Nasaret: "Snart påminner ni mig säkert om ordspråket: 'Läkare, bota dig själv!' och säger till mig: 'Gör samma under här i din hemstad som vi har hört att du gjort i Kafarnaum'." Och han fortsatte: "Sannerligen säger jag er: ingen profet blir accepterad i sin egen hemstad. Jag säger er en sanning: det fanns många änkor i Israel på Elias tid, när himlen inte gav något regn på tre och ett halvt år och det var svår hungersnöd i landet. Men Elia blev inte sänd till någon av dem, utan till en änka i Sarefat nära Sidon. Och det fanns många spetälska i Israel på profeten Elishas tid, men ingen av dem blev renad utan bara syriern Naaman."

Människorna i synagogan blev rasande när de hörde detta. De rusade upp och drev Jesus ut ur staden, ända till kanten av det berg som staden var byggd på, och tänkte knuffa honom utför klippan.

Men han gick rakt igenom folkhoppen och lämnade dem.

Det går inte att undgå att se skillnaden. Naaman tog emot den hjälp som Guds profet Elia anvisade. I hans hemstad tog man inte emot Jesus, han som skulle komma att bota många. Tvärtom, redan i början av hans verksamhet ville man döda honom, så som man till slut skulle göra.

Människor, inte bara Jesu samtida, har en märklig ovilja att ta emot det goda Gud ger. I stadens synagoga hade Jesus förkunnat att med honom gick profetlöften i uppfyllelse. Men de avvisade honom, och då gick det som redan i Gamla testamentet: Guds gåvor gick till andra, fastän de tycktes stå utanför.

Motsvarande händer idag. Guds kallelse når människor och tas emot på olika sätt. Somliga fortsätter Gud att kalla, trots att de till att börja med visar sig ointresserade. Andra tycks han omedelbart ge upp hoppet om, när de tackar nej. Guds vägar förstår vi oss inte på.

Nu har vi anledning att fråga oss hur vi svarar på kallelsen till ett liv med Jesus som själens läkare. Är vi som Naaman eller som människorna i Nasaret? Är vi som änkan i Sarefat (som vi mötte i tisdags i förra veckan) som utan att tänka på sitt eget svarade på profetens Elias bön om hjälp?

Tisdag i 3:e veckan i Fastan (9 mars)

2 Kung. 4:1-7

En dag kom hustrun till en av profetlärjungarna och sa till Elisha: "Din tjänare, min man, har dött. Du vet att han fruktade HERREN, men nu kommer fordringsägaren och tar mina båda söner till slavar." "Vad kan jag göra för dig?" frågade Elisha. "Vad har du i huset?" "Jag, din tjänarinna, har ingenting alls. Bara lite olja i krukorna", svarade hon. "Gå och låna krukor och kannor från dina grannar och vänner, och inte bara några få", sa han till henne. "Sedan ska du och dina söner gå in i huset och stänga dörren efter er. Håll olja i alla krukor och kannor och ställ dem sedan åt sidan när de är fulla."

Hon gick från honom, stängde dörren efter sig och sina söner, och de bar fram krukor och kannor till henne, som hon fyllde, den ena efter den andra, tills allesammans var fulla till brädden. "Ge mig en kanna till", sa hon till en av sönerna. "Det finns inga fler", svarade han, och genast tog oljeflödet slut.

När hon gick till gudsmannen och talade om vad som hade hänt, sa han till henne: "Gå och sälj oljan! Sedan kan du betala din skuld, och det som blir över kan du och dina söner leva av."

Kyrkan läser skildringarna i Gamla testamentet för att se hur frälsningshistorien utvecklade sig. Det finns en rörelse framåt, mot det som skall komma med Jesus. Han är den utlovade Messias, Kristus. Genom profeterna talade Gud om honom. Samtidigt ledde han historien fram mot hans ankomst.

Men vi läser också skildringarna i överförd och symbolisk mening. De uppenbarar Guds väsen, och man skall låta sig dras med i läsningen. Vi är övertygade om att det som en gång hade hände, nu på nytt händer i de heligas samfund.

Olja påminner då om Guds godhet. Det var en viktig del av födan, och man smordes med olja som ett tecken på välsignelse. Eftersom 'Kristus' betyder 'den smorde', tänkte man på honom, när det talades om olja. Och man mindes att man hade blivit smord med olja när man döptes.

Vi tar till oss skildringen av änkan i sitt hus som en bild för kyrkan. Där finns vi med den bekymmersamma framtidsutsikten att bli sålda i vår andliga fattigdom. Men Gud överger oss inte, utan låter sin godhet och nåd flöda som en gång oljan. Det är då viktigt att vi gör oss beredda att kunna ta emot vad Gud ger.

(Tisdag i 3:e veckan i Fastan)

Matt. 18:15-22

Jesus sa: "Om din nästa har begått en synd mot dig, så gå till honom enskilt och tillrättvisa honom. Lyssnar han då på dig har du vunnit tillbaka din nästa. Men om han inte gör det, så hämta en eller två personer som vittnen, för det krävs två eller tre vittnen för att en sak ska avgöras. Vägrar han fortfarande att lyssna på dig, ska du ta upp fallet i församlingen. Och om han inte vill lyssna på församlingen heller, så behandla honom som en främling eller en tullindrivare. Sannerligen säger jag er: allt ni binder på jorden blir bundet i himlen och allt ni löser på jorden blir löst i himlen.

Jag säger er också att allt som två av er här på jorden kommer överens att be om, det ska de få av min Fader i himlen. För där två eller tre samlas i mitt namn, då är jag mitt ibland dem."

Då kom Petrus fram till honom och frågade: "Herre, hur många gånger måste jag förlåta en människa som syndar mot mig? Räcker det med sju gånger?" "Nej", svarade Jesus, "inte sju gånger, utan sjuttio gånger sju gånger."

När kyrkan under Fastan kallar oss till bot, har vi att gripa oss an det som individer. Synd har på ett eller annat sätt sin grund i vår själviskhet, och har drivit oss ut i ensamhet. Förlåtelsen för oss till försoning, tillbaka till gemenskapen. Om boten skall vara värd mödan, måste vi kunna lita på att bli mottagna, när vi kommer ur syndens ensamhet.

Så uppmanar oss kyrkan denna dag att medverka till att försoningens gemenskap fungerar. Naturligtvis är det gemenskapen med Gud som skall återupprättas, men trons gemenskap i kyrka och församling medverkar till det. Så är vi inte bara botgörare, utan har också en uppgift att fylla så att botgörare tas emot.

Vi är syndare som behöver få förlåtelse. Men för att kunna ta emot förlåtelse, måste vi vara beredda att själva förlåta. Det är så viktigt att det ju finns med i bönen som Jesus har lärt oss: "... såsom ock vi förlåta dem oss skyldiga äro." Och det finns ingen gräns för hur ofta, fick Petrus veta.

Herren uppmanar oss också att, enskilt eller som församling, bekymra oss om den som syndar. Men avsikten är inte kritisera, utan att upprätta den som fallit (Gal. 6:1).

Onsdag i 3:e veckan i Fastan (10 mars)

2 Mos. 20:12-24

Gud talade: "Visa respekt för dina föräldrar, så ska du få ett långt liv i det land som HERREN, din Gud, ger dig.

Du ska inte mörda.

Du ska inte vara otrogen i ditt äktenskap.

Du ska inte stjäla.

Du ska inte vittna falskt mot en medmänniska.

Du ska inte ha begär till din nästas egendom, eller ha begär till hans hustru, hans slav eller slavinna, oxe, åsna eller något annat som tillhör honom."

Allt folket bevittnade åskan, eldslågorna, hornstötarna och röken som steg upp från berget och de darrade av rädsla och stannade på avstånd. De sa till Mose: "Tala till oss du, och vi ska lyda, men låt inte Gud tala till oss, för då dör vi."

"Var inte rädda", sa Mose till folket. "Gud har kommit för att pröva er, för att ni ska frukta Gud och inte synda mot honom."

Folket stod alltså kvar på avstånd medan Mose gick in i det tjocka mörkret där Gud var.

HERREN sa till Mose att han skulle tala till israeliterna och säga till dem: "Ni har själva sett att jag talat till er från himlen. Ni ska inte tillverka åt er några andra gudar vid sidan av mig, inga gudar av silver eller guld.

Ett altare ska du göra åt mig av jord. Offra där dina brännoffer och gemenskapsoffer, din småboscapskap och din nötboscapskap. På varje plats där jag låter mitt namn bli ärat ska jag komma till dig och välsigna dig."

För dopkandidaterna började nu 'scrutinierna', då man prövade om deras tro och liv höll måttet. Steg för steg fick de också del av sådant som de kristna höll för sig själva. Nu överlämnades Guds bud till dem. De kände säkert till dem, men som döpta skulle de sträva efter att hålla dem.

Dagens läsning börjar med budet om förhållandet till föräldrar. Det beror till dels på att Jesus i dagens evangelium särskilt nämner det budet. Men att de inledande buden som hör samman med att älska Gud, bara antyds, har också att göra med att det främst är i kärleken till nästan, som de kristna skiljer sig från andra.

I former som var skrämmande framträdde Gud på Sinai. Han hade visat sin makt, när han befriade folket ur Egypten. De var på väg till det land som redan patriarkerna hade fått löfte om. Om de inte höll den lag som nu skulle gälla för livet i frihet, skulle Gud kunna vända sin makt mot dem.

De fick också uppmaning att bygga altare och frambära offer. Det var till att börja med tackoffer och offer som bekräftade gemenskapen med Gud. Med tiden skulle de behöva offra för att få försoning.

(Onsdag i 3:e veckan i Fastan)

Matt. 15:1-20

Några fariseer kom och en del skriftlärda från Jerusalem till Jesus och frågade:

“Varför bryter dina lärjungar mot förfädernas tradition? De tvättar ju inte händerna innan de äter.” Han svarade: “Varför bryter ni själva mot Guds bud genom att följa er tradition? Gud sa: ‘Visa respekt för dina föräldrar’, och: ‘Den som talar illa om sina föräldrar ska dömas till döden.’ Men ni menar att om någon säger till sin far eller mor: ‘Det du kunde ha fått av mig ger jag som tempelgåva’, då behöver han inte respektera sina föräldrar. Så ogiltigförklarar ni Guds ord genom era egna traditioner. Ni hycklare! Profeten Jesaja profeterade rätt om er:

‘Det här folket ärar mig med sina ord,
men deras hjärtan är långt ifrån mig.
Deras tillbedjan är värdelös,
för de lär bara ut människobud’.”

Sedan kallade Jesus till sig folket och sa: “Hör på och försök att förstå: Människan blir inte oren av det som kommer in i munnen. Det är det som går ut ur munnen, som gör människan oren.”

Då gick hans lärjungar fram till honom och sa: “Vet du att du retade upp fariseerna genom det du sa?”

Jesus svarade: “Varje planta, som inte har planterats av min Fader i himlen, ska ryckas upp med roten, så bry er inte om fariseerna. De är blinda ledare som leder andra blinda, och om en blind leder en blind, så faller båda i gropen.”

Då bad Petrus att Jesus skulle förklara liknelsen för dem.

“Förstår inte ni heller?” frågade han. “Inser ni inte att det som kommer in i en människa bara passerar genom magen och kommer ut på avträdet? Men det som går ut ur munnen kommer från hjärtat, och det är det som gör människan oren. Ifrån hjärtat kommer ju onda tankar, mord, otrohet i äktenskapet, sexuell omoral, stöld, lögn och förtal, och det är sådant som gör människan oren. Men ingen blir oren av att äta utan att först ha tvättat händerna.”

Jesus hållning till Guds lag var otvetydig. “Inte en enda bokstav, inte minsta prick i lagen ska förgås”, sade han i sin bergspredikan (Matt. 5:18). Men han var kritisk mot fariseernas tolkning av den. Det hade växt fram tillämpningar som satte lagbud ur spel. De var så upptagna av yttre laglydnad att Guds innersta avsikt med buden kom i skymundan.

När Jesus nu träder fram som laglärare har han två saker att säga. Man behöver inte känna till olika tolkningar, man skall lyda budet som det är. I den meningen gör han det lättare för sina lärjungar. Vidare menar han att det inte bara handlar om det yttre. Då blir det svårare att följa buden. Synden börjar redan i människans sinne.

Om dopkandidaterna en gång skulle prövas inför sitt dop, så är det nu vi som skall prövas inför att fira Påsk. Vi måste fråga oss om vi har låtit Guds bud inte bara styra ord och handlingar, utan också genomsyra sinne och tankar.

Fastan vill leda oss från försvar, att vi håller oss borta från att handla mot Guds vilja, till anfall, till att rensa bort onskans välde i vår personlighet. Dessvärre inser vi att vårt hjärta är långt ifrån Gud.

Torsdag i 3:e veckan i Fastan (11 mars)

Jer. 7:1-7

HERRENS ord kom till Jeremia: "Ställ dig i porten till Herrens hus och ropa där ut detta budskap:

'Hör Herrens ord, ni alla från Juda, som går in genom dessa portar för att tillbe HERREN! Så säger härskarornas HERRE, Israels Gud: Ändra ert liv och era gärningar, så ska jag låta er bo kvar på denna plats. Lita inte på lögnaktigt tal som säger: "Här är HERRENS tempel, HERRENS tempel, HERRENS tempel." Men om ni verkligen ändrar era liv och era gärningar och handlar rätt mot varandra, om ni inte förtrycker främlingen, den faderlösa och änkan, inte utgjuter oskyldigt blod och inte följer efter andra gudar till er egen olycka, då ska jag låta er bo kvar på denna plats, i detta land, som jag gav era förfäder för alltid'."

Vi har nu hunnit till mitten av Fastetiden, det är dess tjugonde dag idag. Eftersom dagens evangelium ger en tröstande bild av Jesus som läkare, skall vi läsa profeten Jeremias ord på motsvarande sätt. Det som är en varning att inte vanhelga templet, är samtidigt en inbjudan att söka sig dit med sin skuld och brist.

Kyrkan sade till botgörarna, och säger till oss: Håll ut! Halva bottiden är nu avverkad. Dagen då Gud förnyar gemenskapen med er närmar sig. Löftet står fast. Om ni tydligt ändrar ert liv, tar Gud emot er. Han vill ge er såriga själ läkedom.

Under Fastan är vi alla botgörare. Men lika viktigt att påminna sig är att vi är delar av den trons gemenskap, där de som kommer skall kunna finna en plats. Guds Ande verkar så att människor i skilda sammanhang inser att de av någon anledning har ådragit sig skuld. De kan ha en aning om att det i kyrkan ges möjlighet till försoning, och söker sig dit.

Då är det viktigt att vi låter gudstjänst och mässa bli ett 'HERRENS tempel', där Försonaren, Kristus, står att finna. Tron på honom skall vara tydlig i församlingens gemenskap.

(Torsdag i 3:e veckan i Fastan)

Luk. 4:38-44

Jesus lämnade synagogan och gick hem till Simon. Men Simons svärmor låg sjuk i hög feber, och de bad att Jesus skulle hjälpa henne. Då gick han fram, lutade sig ner över henne, gav en befallning till febern, och den lämnade henne. Genast steg hon upp och betjänade dem.

På kvällen, när solen höll på att gå ner, kom alla med sina olika sjuka till Jesus. Han lade sina händer på var och en av dem och botade dem. Många blev också befriade från onda andar, som, när de for ut, ropade: "Du är Guds Son!" Men han talade strängt till dem och förbjöd dem att tala, eftersom de visste att han var Messias.

Tidigt nästa morgon gick Jesus därifrån, bort till en enslig plats. Folket letade efter honom överallt, och när de till slut hittade honom, försökte de hindra honom från att lämna dem. Men han sa till dem: "Jag måste förkunna evangeliet om Guds rike för de andra städerna också. Det är därför jag har blivit utsänd." Och han predikade i synagogorna i Judeen.

Mitt i Fastan möter vi nu Jesus som den gudomlige läkaren. Det är påverkat av att biskopen i Rom denna dag kom till S:t Kosmas och Damianus kyrka (byggd på gammal tempelgrund vid Forum Romanum). De var läkare som blev martyrer. De hade särskilt vårdat sig om fattiga, hjälpt dem utan att ta betalt.

De hade gjort detsamma som skildras om Jesus, att han botade sjuka. Som Guds Son hade han del av gudomlig skaparkraft. Hans under blev 'tecken' på det. De onda andarna förstod direkt vem han var. För människor blev det inte lika klart, men de fylldes av tacksamhet för det goda som de fick del av.

Att Jesus kunde göra sjuka friska visade på det än viktigare: att han kan bota syndens skada (Mark. 2:10). Vi har blivit nersmittade av ondskan, och får komma till honom som själens läkare. Han kan befalla skuldens feber att lämna oss.

Simons hus blir en bild för kyrkan, det gudomliga sjukhuset i en dödsmärkt värld. Dit kommer vi med våra andliga ohälsa. Där blir våra böner om hjälp hörda. Där ställs diagnos på vår själs tillstånd. Där får vi den gudomliga medicin som nattvarden är. Och får man vård av Herren Jesus, blir följden att man tjänar honom.

Fredag i 3:e veckan i Fastan (12 mars)

4 Mos. 20:1,3,6-13

Hela Israels menighet ... klagade inför Mose.

Mose och Aron vände då om från församlingen och gick till uppenbarelsetältets ingång där de föll ner på sina ansikten och HERRENS härlighet visade sig för dem.

HERREN sa till Mose: "Ta staven! Sedan ska du och Aron sammankalla menigheten. Tala till klippan inför dem! Då kommer den att ge er vatten. Du ska ge dem vatten ur klippan och både folket och boskapen ska få dricka."

Mose tog staven som låg inför HERREN som han hade blivit tillsagd och tillsammans med Aron samlade han menigheten vid klippan. Han sa till dem: "Lyssna, ni upprorsmakare! Måste vi ordna vatten åt er ur klippan?"

Så lyfte Mose sin arm och slog med staven två gånger på den. Vatten forsade fram och folket och all boskap drack.

Men HERREN sa till Mose och Aron: "Därför att ni inte trodde på mig och inte håller mig helig i Israels folks ögon, ska ni inte få leda dem in i det land som jag ger dem."

Detta var Merivavatten. Där satte sig Israels folk upp mot HERREN och där visade HERREN dem sin helighet.

För dopkandidaterna började nu närmare undervisning om dopet. De hade väl redan anat det, men nu görs det klart för dem att det handlar om vatten. De får höra hur Gud en gång gav sitt folk vatten i den torra öknen. Och de påmindes om att det Gud ger måste tas emot i ödmjukhet.

Vatten är ofrånkomligt nödvändigt för livet. Utan vatten förgår människan i törst, torkar växtligheten bort. Vi vet numera att det är vatten som har gjort vår planet beboelig. På många sätt blir vatten Guds grundläggande gåva.

Paulus insåg att händelsen vid Meriva var ett tecken på vad som skulle komma: "De drack ur en andlig klippa som följde dem, och den klippan var Kristus" (1 Kor. 10:4). Nu skulle Kristus just i och med vatten möta dopkandidaterna, och ge dem del av ett liv som inte är förgängligt som det vanliga.

Men vatten blir också en symbol för vad Gud även efter dopet ger. I dagens evangelium, om kvinnan vid Sykars brunn, får vi en skildring av ett möte och ett samtal kring vatten. Det Jesus ger blir "en källa som porlar fram och ger evigt liv". Dopets vatten skall fortsätta att flöda i den troendes liv.

(Fredag i 3:e veckan i Fastan)

Joh. 4:5-42

Jesu kom till en stad i Samarien som heter Sykar och som ligger nära den mark som Jakob gav sin son Josef. Där ligger också Jakobs brunn och eftersom det var mitt på dagen och Jesus var trött av vandringen, satte han sig vid brunnen.

Då kom en samarisk kvinna för att hämta vatten och Jesus bad henne: "Ge mig lite att dricka!" Hans lärjungar hade gått in till staden för att köpa mat. Den samariska kvinnan sa: "Du som är jude, hur kan du be mig, en samarisk kvinna, om vatten?" Judarna brukade nämligen inte ha något gemensamt med samarierna.

Jesus svarade: "Om du kände till Guds gåva och vem det är som ber dig om något att dricka, så skulle du ha bitt honom och han skulle ha gett dig levande vatten."

"Men, Herre, du har ju varken rep eller kruka", sa hon, "och brunnen är djup. Varifrån ska du få levande vatten? Du är väl inte större än vår förfader Jakob som gav oss den här brunnen och som han själv och hans söner och boskap drack av?"

Jesus svarade: "Den som dricker av det här vattnet blir snart törstig igen. Men den som dricker av det vatten jag ger blir aldrig i evighet törstig igen för mitt vatten blir en källa inom honom som pralar fram och ger evigt liv."

"Herre", sa kvinnan, "ge mig av det vattnet, så att jag aldrig mer blir törstig och slipper gå ut hit och hämta vatten!"

Men Jesus sa: "Gå och hämta din man!"

"Jag har ingen man", svarade kvinnan.

"Du har rätt när du säger att du inte har någon man", sa Jesus. "Du har haft fem män och den du har nu är inte din man. Där höll du dig till sanningen."

"Herre", sa kvinnan, "jag ser att du är en profet. Våra förfäder har tillbett på det här berget, men ni säger att den plats där man ska tillbe finns i Jerusalem."

Jesus sa till henne: ""ro mig, kvinna det kommer en tid då det varken är på det här berget eller i Jerusalem som ni ska tillbe Fadern. Ni tillber vad ni inte känner. Vi tillber vad vi känner eftersom räddningen kommer från judarna. Men den tid kommer, ja, den har redan kommit, då sanna tillbedjare tillber Fadern i ande och sanning, för det är sådana tillbedjare Fadern söker. Gud är Ande och de som tillber honom måste tillbe i ande och sanning."

Kvinnan sa: "Ja, jag vet att Messias ska komma, han som kallas Kristus, och när han kommer ska han förklara allt för oss."

Då sa Jesus till henne: "Det är jag, den som talar till dig."

Just då kom hans lärjungar tillbaka. De blev mycket förvånade över att han talade med en kvinna, men ingen av dem frågade honom varför han talade med henne eller vad de talade om.

Men kvinnan lämnade sin vattenkruka vid brunnen och gick tillbaka till staden och sa till alla: "Kom så får ni träffa en man som kunde säga mig allt vad jag har gjort! Kan han vara Messias?" Och folket strömmade ut från staden för att träffa Jesus.

Under tiden ville lärjungarna ge sin Mästare något att äta men han sa: "Jag har mat som ni inte känner till."

Hans lärjungar sa då till varandra: "Kan någon ha kommit hit och gett honom mat?"

Då sa Jesus: "Min mat är att göra hans vilja som har sänt mig och att slutföra det uppdrag han har gett mig. Ni säger att om fyra månader är det dags att skörda. Men jag säger: Se er omkring! Fälten har redan ljusnat och är mogna för skörd. Redan nu får skördearbetaren sin lön. Han skördar frukt till evigt liv så att både den som sår och den som skördar får glädjas tillsammans. För här gäller ordspråket: en sår och en annan skördar. Jag har sänt ut er för att skörda där ni inte har arbetat. Andra har utfört arbetet och ni ska få lön för deras möda."

Många samarier från den staden kom till tro på honom när de hörde kvinnan vittna: "Han kunde säga mig allt vad jag har gjort." Så när samarierna kom ut till honom bad de honom att stanna hos dem och han stannade där i två dagar. När de då fick höra honom själv tala, var det ännu fler som började tro på honom och de sa till kvinnan: "Nu är det inte längre det som du berättade för oss som får oss att tro. Nej, nu har vi själva hört honom och förstått att han verkligen är den som ska rädda världen."

I Johannesevangeliet finns några utförliga skildringar av möten mellan Jesus och en människa som förs till tro. De används nu för att hjälpa dopkandidaterna att förstå vem Jesus är och leda dem på trons väg. Den som först lyfts fram är Jesu möte med en kvinna vid Sykars brunn.

Johannes har bevarat hur Jesus ofta talade lite tvetydigt och dunkelt. När det han sade missuppfattades, förklarade han närmare vad han menade. Människor drogs in i samtalet. (När Jesus här talade om 'levande vatten', förstod kvinnan det först som 'friskt vatten', ur brunnen.)

Steg för steg ledde Jesus kvinnan till att förstå vem han var - "du är en profet", "Messias ska komma". Till slut anar hon att det är han, och "lämnade sin vattenkruka" och gick i väg som en av de första missionärerna.

Innan hon kom så långt, hade hon varit tvungen att erkänna att hennes liv inte hade varit som det borde. Hon försökte undvika det genom att tala om annat (hon är inte den enda som har försökt komma undan frågor om tro genom att diskutera fromhetsformer). Men det finns ingen annan väg än att bekänna så att Herren kan säga: "Där höll du dig till sanningen."

* * *

Denna dag minns vi påven **Gregorius den store** (hans namn flyttades i almanackan till följande dag, för att ge plats åt 'Victoria', med anledning av hennes förlovning denna dag med blivande kung Gustav V)

Han var en av de mest betydande påvarna av Rom, som anges av hans traditionella tillnamn. Han var född 540 i en rik romersk familj, verkade först i offentlig tjänst och

blev stadsprefekt i Rom. Efter faderns död lät han bygga flera kloster på familjens egendomar och blev själv munk.

Efter att ha varit påvligt sändebud i Konstantinopel blev han 590 vald till påve, första gången en munk valdes till detta ämbete. Han organiserade förvaltningen av kyrkans egendomar och använde avkastningen till diakonal verksamhet. Vidare stärkte han kyrkans förhållande till de germanska folken och kunde sända de första missionärerna till England, under ledning av Augustinus (av Canterbury).

En viktig och förblivande insats var att han ordnade och reformerade kyrkans liturgi. Det är efter honom västkyrkans traditionella musik har fått sitt namn: den 'gregorianska' sången. Sin uppfattning om tjänsten som påve uttryckte han genom att kalla sig *servus servorum Dei*, 'Guds tjänares tjänare', en titel som påvarna sedan dess har brukat. Han var en framstående predikant, teolog och författare och räknas som den siste av västkyrkans fyra stora kyrkofäder. Han dog denna dag 604.

Lördag i 3:e veckan i Fastan (13 mars)

Den första läsning är ur den apokryfiska boken 'Tillägg till Daniel'.

Till. Dan. A:1-9,15-17,19-30,33-62

Här i Babylon bodde en man som hette Jojakim. Han tog sig en hustru som hette Susanna, Hilcias dotter, en mycket vacker och gudfruktig kvinna. Hennes föräldrar var rättfärdiga människor och hade uppfostrat sin dotter efter Moses lag. Jojakim var mycket rik och hade en park i anslutning till sitt hus. Judarna brukade samlas hos honom eftersom han var den mest ansedde av dem alla.

Detta år hade två av folkets äldste utsetts till domare. Det var om dem Härskaren sade: "Laglöshet kom från Babylon, från de äldste och domare som gällde för att styra folket." Dessa båda höll alltid till i Jojakims hus, och alla gick till dem med sina rättstvister.

Vid middagstid, när folket hade avlägsnat sig, brukade Susanna gå ut i sin mans park och promenera där. Dag efter dag såg de två äldste henne komma ut och promenera, och de greps av åtrå till henne. De hängav sig åt brottsliga tankar, de vände inte längre blicken mot himlen utan glömde vad rätt och rättfärdighet kräver. ...

Medan de nu gick och väntade på ett lämpligt tillfälle, kom hon en dag ut som hon brukade, med bara två tjänsteflickor i sällskap, och hon fick lust att bada i parken eftersom det var hett. Det fanns ingen där utom de båda äldste, som låg gömda och tittade på henne. Och hon sade till flickorna: "Hämta hit olja och parfymer, och stäng porten till parken så att jag kan bada." ...

När flickorna hade gått reste sig de två gamla männen och rusade fram till Susanna och sade: "Porten till parken är stängd, och ingen ser oss. Vi vill ha dig – gör som vi vill och ligg med oss! Annars skall vi vittna mot dig och säga att en ung man var hos dig och att det var därför du skickade i väg flickorna." Susanna jämrade sig och sade: "Jag har ingen utväg. Om jag gör som ni vill blir det min död, och om jag inte gör det kan jag ändå inte undkomma er. Men det är bättre för mig att inte göra det och råka i ert våld än att synda inför Herren." Och hon började ropa högt, men de båda männen ropade de också, och den ene sprang och öppnade parkporten. När husfolket hörde skrikandet i parken rusade de ut genom bakdörren för att se vad som hade hänt henne. De gamla männen berättade sin historia, och slavarerna blev djupt generade, ty aldrig hade något sådant sagts om Susanna.

Nästa dag, då folket samlades hos hennes man Jojakim, kom de två gamla männen dit, fyllda av sitt brottsliga uppsåt att få Susanna dömd till döden. De tog till orda inför folket: "Skicka efter Susanna, Hilcias dotter, Jojakims hustru." Man skickade efter henne, och hon kom tillsammans med sina föräldrar och sina barn och alla sina släktingar. ...

Hennes anhöriga grät liksom alla åskådarna. De två gamla männen ställde sig mitt bland folket och lade händerna på hennes huvud. Gråtande såg hon upp mot himlen, ty i sitt hjärta förtröstade hon på Herren. Männen sade: "Medan vi ensamma promenerade i parken kom denna kvinna ut i sällskap med två tjänsteflickor, lät stänga parkporten och skickade i väg flickorna. Då kom det fram en ung man ur ett gömställe och lade sig ner med henne. Vi befann oss i ett hörn av parken, och när vi såg den brottsliga gärningen sprang vi fram till dem, och vi såg att de var tillsammans. Mannen kunde vi inte få fast, han var starkare än vi och öppnade porten och var försvunnen, men kvinnan här grep vi och frågade vem den unge mannen var. Men det ville hon inte tala om för oss. Detta är vårt vittnesmål." Eftersom de var folkets äldste och domare blev de trodda av de församlade, och Susanna dömdes till döden. Då ropade hon högt: "Evige Gud, du som ser det

fördolda och känner till allt innan det sker, du vet att de har vittnat falskt om mig. Och nu skall jag dö fastän jag inte har gjort något av det som dessa män i sin ondska har beskyllt mig för.”

Herren hörde hennes bön. När hon fördes bort för att avrättas lät Gud den heliga anden vakna hos en ung pojke som hette Daniel, så att han gav till ett högt rop: ”Jag är oskyldig till den här kvinnans blod.” Alla vände sig mot honom och frågade: ”Vad är det du säger?” Då ställde han sig mitt bland dem och sade: ”Vilka dårar ni är, israeliter! Utan förhör och utan att uttröna sanningen har ni dömt en Israels dotter. Gå tillbaka till domstolen, de här männen har vittnat falskt mot henne.” Alla skyndade tillbaka, och de äldste sade till honom: ”Kom och sätt dig här bland oss och låt oss höra vad du har att säga, ty Gud har gjort dig till en av de äldste.” Daniel svarade: ”Skilj dem åt och håll dem på avstånd från varandra, så skall jag förhöra dem.” När man hade skilt dem åt kallade han till sig den ene av dem och sade: ”Du som har åldrats i ondska, nu har dina gamla synder hunnit upp dig, de orättfärdiga domar du fällde när du dömde oskyldiga och frikände skyldiga, fastän Herren säger: Den oskyldige, den som har rätt, skall du inte sända i döden. Om det nu är så att du såg kvinnan, tala då om vad det var för träd de låg under när du såg dem.” Han svarade: ”Under en pil.” – ”Det var rätta ordet, den lögnen blev din död”, sade Daniel. ”Guds ängel har redan fått befallning att genomborra dig med sin pil.” Sedan skickade han bort honom och lät föra fram den andre och sade: ”Du som är ättling till Kanaan och inte till Juda, skönheten har dårat dig och begäret har fört dina tankar på avvägar. Så här har ni behandlat Israels döttrar, och de har gjort er till viljes av rädsla, men denna dotter av Juda fann sig inte i era lagbrott. Säg mig nu alltså vad det var för träd de låg under när du ertappade dem.” Han svarade: ”Under en järnek.” – ”Det var rätta ordet, den lögnen blev din död också”, sade Daniel. ”Guds ängel står beredd att klyva dig med svärdets järn. Han skall göra slut på er båda.” Då ropade alla de församlade högt och prisade Gud, som räddar dem som sätter sitt hopp till honom. De vände sig mot de två gamla männen, eftersom Daniel med deras egna ord hade visat att de hade vittnat falskt, och lät dem lida det samma som de i sin ondska hade tänkt ut mot sin nästa, så att Moses lag blev uppfylld, och de avrättades. Så räddades ett oskyldigt liv den dagen. *(Bibel 2000)*

Denna dag firade biskopen i Rom mässan i S:ta Susannas kyrka. Hon var en av de högt vördade jungfrurna som blivit martyrer. Det blev naturligt att låta båda texterna handla om kvinnor. Då de hade samma namn, läste man först om den oskyldigt anklagade Susanna i Babylon som befriades av Daniel.

Båda kvinnorna i dagens texter anklagades för äktenskapsbrott. Susanna var dock oskyldig. Människan är sig lik genom tiderna. Metoo-rörelsen har påmint om att kvinnor fortsätter att drabbas av sexuella trakasserier. Det är frestande att anklaga dem för att täcka över vad man själv gjort. Att kvinnan har varit lockande anføres fortfarande som förmildrande omständighet.

Gud är den som upprätthåller rättvisan. Om vi får lida oskyldigt, överger han oss inte, även om vi inte tydligt får rätt. Jesus är främsta exemplet på att det finns en gudomlig hemlighet med lidande. Men den skyldige drabbas, mer eller mindre uppenbart. Man kan inte komma undan ansvar för vad man har gjort.

Att det är så var uppenbart för botgörarna. De hade att uthärda den bestraffning de fått. Nu skall vi alla inse att vi inte slipper undan. Synd måste uppriktigt bekännas. Men då ger Gud oss förlåtelse, i Jesu namn och blod.

(Lördag i 3:e veckan i Fastan)

Joh. 8:1-11

Jesus gick ut till Olivberget. Tidigt nästa morgon var han tillbaka i templet, och snart samlades allt folket omkring honom. Han satte sig då ner för att undervisa dem. Men då kom de skrifflärda och fariseerna med en kvinna som hade tagits på bar gärning när hon var otrogen mot sin man. De ställde henne framför honom, och sa: "Mästare, den här kvinnan togs på bar gärning när hon var otrogen mot sin man. Moses lag säger att sådana ska stenas. Vad anser du?"

De sa så, då de egentligen var ute efter att få honom att säga något som de kunde anklaga honom för, men Jesus böjde sig bara ner och skrev på marken med fingret. När de fortsatte att kräva ett svar, såg han till slut upp och sa: "Den av er som är utan synd ska kasta den första stenen på henne." Sedan böjde han sig ner igen och fortsatte att skriva på marken. När de hörde det gick de bort, en efter en, de äldsta först. Till sist var det bara kvinnan som stod kvar framför Jesus.

Då såg Jesus upp och sa till henne: "Kvinna, vart tog de vägen? Var det ingen som dömde dig?"

"Nej, Herre", svarade hon. Då sa Jesus: "Jag tänker inte heller döma dig. Gå nu, men synda inte mer."

Om Susanna i den första läsningen var oskyldig, gäller det inte om kvinnan i evangeliet. Skildringarna har dock det gemensamt att båda fick upprättelse. Susanna slapp att bli oskyldigt dömd, kvinnan här fick förlåtelse. Med Gud är vägen fram i livet aldrig stängd.

När man kom dragande med kvinnan, visade sig Jesus vara helt ointresserad. Att jaga efter syndare är ingen kristen hållning. Men det är inte detsamma som att vara likgiltig. Det går inte att komma ifrån att Jesus till sist sade: "Synda inte mer!"

Dagens evangelium blir en tillämpning av orden i Jesu bergspredikan: "Döm inte, så blir ni själva inte dömda" (Matt. 7:1). Fariseerna hade tänkt att Jesus skulle svara på ett sådant sätt att de skulle kunna anklaga honom. I stället blev de själva anklagade. När uppmärksamheten nu hade riktats mot dem, inte längre mot kvinnan, vågade ingen av dem inleda stenkastningen.

Jesus möter alla med en märklig respekt och ömhet. Han avslöjar dem som kom med kvinnan, men låter dem stilla lämna med sin missriktade moraliska upprördhet. Han dömer inte kvinnan, hon får förlåtelse. Men hennes liv måste bli annorlunda. Låt oss inte glömma bort det – förlåtelse är samtidigt en kallelse till helgelse.